

Columbarium eller dueslag

Af Stephen Mac Gregor Mønsted

Cand. mag., lektor emeritus

Tidligere højskole- og gymnasielærer

Kolumbariet i Silkeborg om foråret. Foto: Jens Dejgaard Jensen.

”Columba” betyder ”due” på latin; ”Columbarium”¹ betyder altså ”dueslag”. Det er en begravelsesform, der har sin oprindelse i det gamle Rom og findes ganske få steder i Danmark. Hvad er forklaringen på, at denne antikke begravelsesform har fundet indpas på danske kirkegårde? Det begyndte faktisk i 1700-tallet, hvor columbariemotivet og urnen blev benyttet som motiv på gravmælerne, selvom man på dette tidspunkt ikke brugte kremering.

Duen spiller som bekendt en stor rolle mange steder i kristendommen – tænk bare på duen, der vender tilbage til Noahs ark efter syndfloden – eller helligåndsduen og fredsduen. Duen repræsenterer således noget godt, den bringer gode tidender.

Dueslaget indeholder naturligvis duer, i dette tilfælde de døde. Men når de er brændt og fyldt på krukker, kan de så genopstå på den yderste dag? På Signorellis fresker i domkirken i Orvieto ser man de døde på den yderste dag stige op fra undergrunden; skeletterne står i kø for at få kød på igen, hvilket harmonerer med den traditionelle begravelse af hele kroppen. Men hvis kødet er brændt, hvad så? Tja – måske er den yderste dag dagen i dag og Paradiset dette liv, som vi har så svært at se det paradisiske ved. Men som den amerikanske digter Emily Dickinson (1830-1886) siger i et af sine digte: Den som ikke finder paradiset herneden, finder det heller ikke histoppe (*Who has not found heaven below / will fail of it above*).

Columbariebegravelsen stammer fra den tidlige kejsertid i Rom. Begravelsen var en familieaffære. Først kysede fami-

Kolumbariet i Silkeborg. Forfatteren har reserveret plads til sig selv i nederste række.
Foto: Jens Dejgaard Jensen.

lieoverhovedet den døde, så blev liget vasket, salvet og klædt på, i Rom selvfølgelig i en toga. Så blev den døde lagt på *lectis funebris*, der svarer til, hvad vi kalder *lit de parade* eller *castrum doloris*, smertenslejet.

I Rom kunne de finde på at væde de brændte knogler med vin, før asken blev fyldt på urnen. I gravkammeret lagde man en tavle med den dødes navn, og her holdt familien et fælles måltid, Agape.² Dette måltid betragtedes som et offermåltid og det senere kristne nadvermåltid trækker måske tråde tilbage hertil.

Dueslagets små rum opfattede romerne som et hjem; den døde havde altså et efterliv på samme måde som for eksempel i Ægypten, hvor den døde blev forsynet med mad og drikke og andre "fornødenheder" såsom våben, smykker, slaver o.s.v.

Cicero³ skriver om dødefesterne følgende: "Hvad angår dødefesterne, ville de ikke blive kaldt fester, i lighed med de helligdage, der fejres for de himmelske guder, hvis det ikke havde været vore forfædres ønske, at man skulle regne dem, der forlod dette liv, for guder."

Denne tanke harmonerede ikke med den senere kristne tankegang; for her er der kun en gud. Men dyrkelsen af de døde har vel trods alt overlevet også her hos os i forskellige

former. Måske er katolicismens helgener en pendant til den romerske idé? Det er i hvert fald nødvendigt at være død for at blive helgenkåret. Dødedyrkelsen findes den dag i dag i Mexico og har trådt til den katolske allehelgensfest.

Columbarier i moderne forstand opstod i begyndelsen af 1900-tallet, da ligbrænding var blevet en lovlig og accepteret bisættelsesform, men de få columbarier, der findes i dag (f.eks. København, Frederiksberg, Ålborg, Silkeborg og Svendborg) er i dag ikke meget benyttede.⁴

Min egen fascination af kolumbariet har at gøre med dets demokratiske tanke. Her er vi alle lige. Men som sædvanlig er nogle mere lige end andre, der er hylder forneden og foroven, og de fleste vil gerne ligge foroven. Selv foretrækker jeg at ligge forneden, thi

*Bøjer jeg mig
så dybt
som jeg kan,
vokser min verden sig stor*

som der står på digteren Tom Kristensens grav på Thurø Kirkegård.⁵

Noter

- 1 Forfatteren omtaler columbarier i klassisk forstand med c, i moderne forstand på dansk: kolumbarium.
- 2 Nygren, Anders, *Den kristne kærlighedstanke* (Om Eros og Agape, oversat af Erik M.Christensen), København 1965.
- 3 Hjortsø, Leo, *Romerske guder og helte* (side 162), København 1982.
- 4 Vitus Gay, "Gudsagre", *Ligbrændingens Historie i Danmark* (red. Knud Secher), Kbh. 1931; Stine Helweg, Bispebjergs Kirkegårds Kolumbarium, *Kirkegården* nr. 1913, 10-15.
- 5 Kristensen, Tom, "Græs", trykt i: *Verdslige Sange*, København 1957.